

Focus op ernstig ongerief

Verlag van de RSPCA-meeting over ernstig ongerief in Stockholm

Op woensdag 24 en donderdag 25 augustus 2022 vond de RSPCA-bijeenkomst over ernstig ongerief plaats bij het Karolinska Institutet in Stockholm. Er was met zorg een programma samengesteld, waarbij verschillende aspecten die te maken hadden met ernstig ongerief in proefdieren aan bod kwamen. Het programma borduurde voort op eerdere bijeenkomsten binnen het 'Focus on severe suffering'-initiatief [1].

Marjolein Brouwer-van Olderen, Leonie Monné-Gouweleeuw
Contact: marjolein.vanolderen@rvo.nl of leonie.monne-gouweleeuw@rvo.nl

Na een lunch werd het congres geopend en zijn er presentaties gegeven over onder andere de activiteiten van het 'Focus on severe suffering' initiatief, het gebruik van PREPARE [2] bij het opzetten van proeven met dieren en hoe de Instantie voor Dierenwelzijn (IvD) hulp kan bieden bij verfijning. Uit de presentaties bleek dat het hanteren van de juiste humane eindpunten een belangrijk aspect blijft bij het verminderen van het ongerief. Hierbij werden ook vragen gesteld als: zijn de drie ongeriefklassen wel voldoende? Hoe schatten we (cumulatief) ongerief in? De laatste vraag kwam herhaaldelijk terug tijdens de bijeenkomst. Belangrijkste uitkomst is om alle aspecten daarbij mee te wegen, dus niet alleen de handelingen maar ook de duur van de experimenten, het aantal herhalingen van handelingen en afwijkingen aan de huisvesting en verzorging. Interessant waren de uitkomsten van een meta-analyse over huisvesting, waarin werd vastgesteld dat conventionele huisvesting morbiditeit en mortaliteit verhoogt t.o.v. verrijkte huisvesting [3]. Na de presentaties was er aansluitend een borrel waarbij de deelnemers elkaar vonden om over de eerste dag na te praten.

De tweede dag waren we bij de sprekers met Nederland vertegenwoordigd door Nelleke Verhave, die een presentatie gaf over hoe IvD-Leiden vorm geeft aan het volgen van projecten en hoe zij daarmee kan bijdragen aan de vermindering van ongerief. Hierbij kwam een beeld naar voren dat de IvD heel betrokken is bij de experimenten die worden uitgevoerd. Niet alleen worden de projectaanvragen met de IvD afgestemd, de IvD is ook nauw betrokken bij het opstellen van de werkprotocollen die daaruit voortvloeien en het controleren van de uitvoering daarvan. Daarnaast waren er presentaties over de effecten van de wijze van huisvesting op de wetenschappelijke resultaten en over het monitoren van dieren in studies. Een vertegenwoordiger van de Zweedse centrale commis-

Afbeelding 1. Discussiepanel.

Afbeelding 2. Nelleke Verhave geeft een presentatie over de Instantie voor Dierenwelzijn.

sie voor dierproeven gaf een presentatie over de ervaringen van beoordeling achteraf. Opvallend hierbij was dat in Zweden de regionale ethische commissies hierbij de afweging maakten om een dierproef wel of niet te vergunnen. De centrale commissie in Zweden behandelt enkel de bezwaren en de beoordelingen achteraf. Eén van hun observaties was dat verschillende groepen die aan een zelfde ziektemodel onderzoek doen verschillende humane eindpunten toepassen.

Gedurende deze twee dagen was er, naast het stellen van vragen na de gegeven presentaties, aan het einde van de dag een paneldiscussie waarbij het opnieuw mogelijk was om vragen te stellen. Hierbij kwam o.a. naar voren dat een intensieve samenwerking tussen de diervverzorgers, biotechnici, IvD en wetenschappers leidt tot bewustwording voor wat betreft ongerief en de maatregelen die getroffen kunnen worden om dit waar mogelijk te verminderen.

Op de tweede dag werden de deelnemers van het congres opgedeeld, waarbij in kleine groepen kon worden gediscussieerd over de beoordeling achteraf. Hierbij is discussie geweest over hoe de uitkomsten van een beoordeling achteraf konden worden verspreid, hoe je het best wetenschappers kon betrekken en dat er eventueel groepen konden worden georganiseerd om uitkomsten van beoordelingen achteraf te bespreken. Verder kwam in één van de lezingen het belang van 'Culture of Care' nadrukkelijk naar voren.

Het waren twee volle, leerzame dagen, waarbij de verschillende instanties uit verschillende landen ervaringen konden uitwisselen en nieuwe inzichten konden vergaren. Hierbij werden het belang van een goed uitgedachte studieopzet, warm contact tussen onderzoeker en IvD, monitoren van dieren, het stellen van adequate humane eindpunten, het continu blijven zoeken naar verfijning en continue discussie en uitwisseling van ervaringen, zowel binnen de organisatie als op nationaal en internationaal niveau (Focus on severe suffering-initiatief), onderstreept.

Daarnaast gaf de bijeenkomst ook de mogelijkheid om kennis te maken met een prachtige Europese hoofdstad. We hebben geluk gehad met het weer en konden in de vrije tijd genieten van de mooie straten en leuke restaurantjes die Stockholm te bieden heeft.

Er is het voornemen om over twee jaar een nieuwe bijeenkomst over dit onderwerp te organiseren in Nederland.

Jan van der Valk wordt bedankt voor zijn suggesties bij het opstellen van dit verslag.

Focus on severe suffering
www.focusonseveresuffering.co.uk

Norecopa
www.norecopa.no/PREPARE

NCBI
www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8756709/

Afbeelding 3 en 4 Stockholm.